

ARCHIPEL BULLETIN MAART 1993

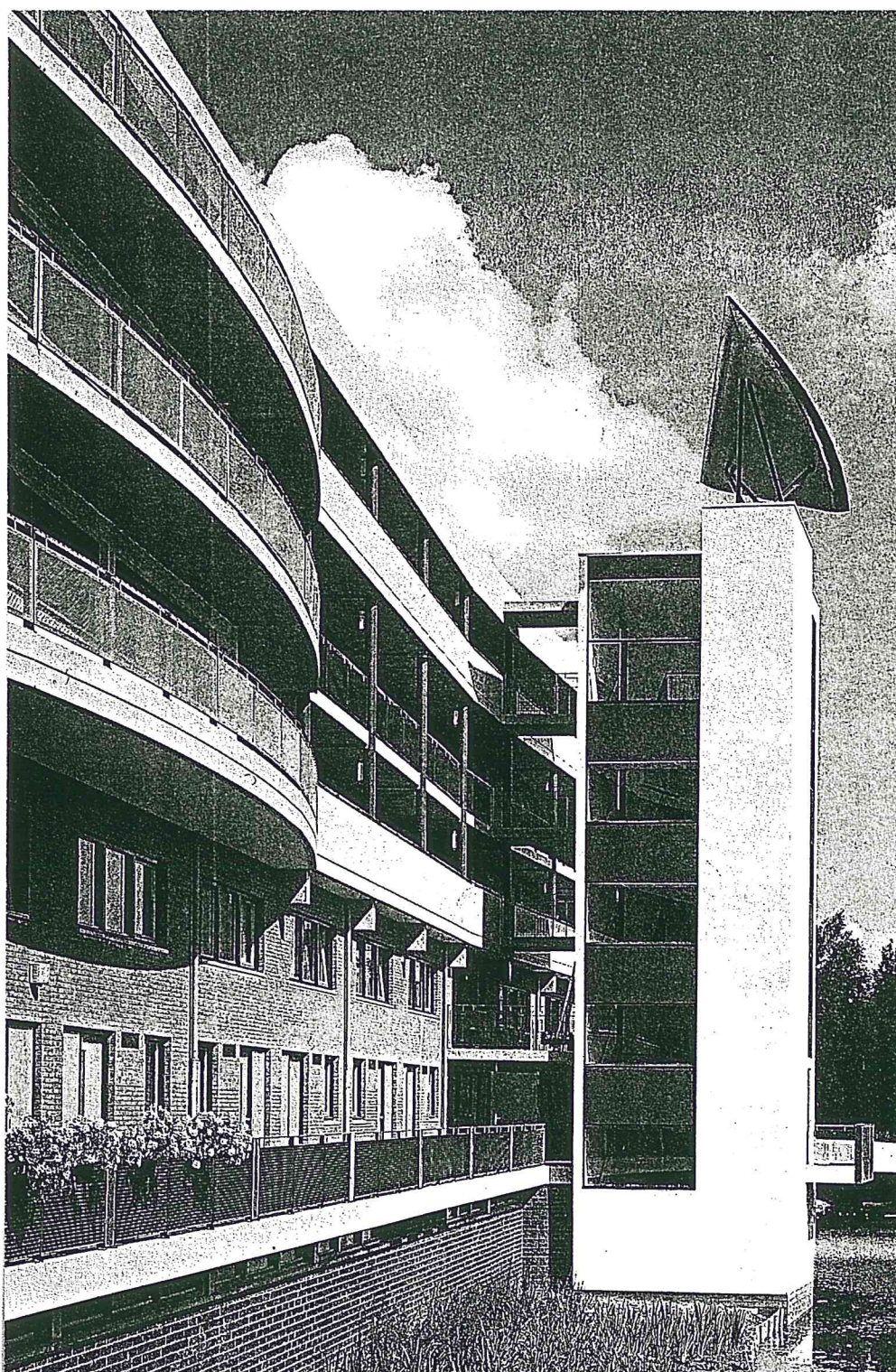
vrijdag 12 maart

20u.30 't Leerhuys, Groeninge 35 . Brugge

ARCHITEKTENGROEP MECANOO (DELFT)

over eigen werk

inkom voor niet leden : 200 F - leden gratis

Enthousiast modernisme zonder dogma's MECANOO en de kritiek ...

De Delftse architectengroep MECANOO (Françoise Houben, Erick van Egeraat, Cris de Weijer, Henk Donk) behaalde in 1987 de Rotterdam Maaskant-juniorgprijs en realiseerde in de laatste acht jaar een opvallende reeks gebouwen die gaandeweg ook internationaal aandacht trokken.

Een intelligente architectuur van modernistische signatuur. Helder en beheerst gedetailleerde gebouwen die getuigen van een streven naar hoge architectonische kwaliteit en vriendelijke stedelijke continuïteit.

Het is een elegante architectuur die zich inschakelt in een modernistische traditie en doorbouwt op formele thema's en typologieën uit de historische en recentere moderne architectuur en dan ook in die zin vele 'herkenningen' oproept.

Het is een architectuur die daarbij zonder complexen streeft naar esthetisch genot en harmonie. Een enthousiast modernisme zonder dogma's 'pour le plaisir de l'architecture', waarin ook het plezier van het ontwerpen centraal staat.

Het zijn mooie gebouwen, vriendelijke omgevingen ... en dat zullen ze geweten hebben.

De Nederlandse architectuurkritiek neemt dit niet zomaar. In ARCHIS van november '92 (hetzelfde nummer waarin het blad de zeilen bijzet om het woningcomplex van Aldo Rossi in Den Haag te verdedigen dat door de persmedia als 'Milanese kazerne' werd aangevallen) werd het werk van MECANOO gestigmatiseerd als 'onderwijzersmodernisme'.

De auteur Roemer van Toorn noemt het "modernisme als ornament", "ze gebruiken de esthetiek van de Modernen zonder hun culturele bagage" ... "ze halen geen kastanjes uit het vuur maar destilleren zonder onderzoek een haalbaar extract uit de incidentele experimenten van de voorhoede" "een haute couture bekleding die de stemmingen van een programma steriliseert". "Het is een architectuur om de architectuur die met haar modernistische ornament en nuchtere functionalistische tectoniek de problemen van deze tijd wil oplossen met een oneindig harmonieus en modieus fijn vertoeven".

Dergelijke kritiek is niet niets natuurlijk en typeert ook een Nederlands architectuurdebat dat niet vrij is van ideologische, calvinistische aandoende belering vanop een verheven kansel. Met waarschuwende vinger wordt architectuur die zich op moderniteit beroept, maar haar ideologisch anker heeft gelost, tot inkeer aangezet.

"Onderwijsmodernisme" is een krachtterm, uitgevonden door Hans van Dijk (vroeger hoofdredacteur van ARCHIS) waarmee wil gezegd worden dat de moderne architectuur niet zou voortleven als een intellectuele traditie, maar als een vormtraditie zonder de polemische kracht van weleer. Architecten worden geacht vooral niet binnen hun vakgebied te blijven (dat is dan architectuur om de architectuur) maar integendeel de samenleving te bevragen, te reguleren en vanuit een persoonlijk kunstenaarsschap misschien zelfs te sturen of minstens uit te dagen. Architectuurkwaliteit zou vanuit maatschappijkritiek gelegitimeerd moeten worden en niet zomaar vanuit welbehagen.

Om de eerder genoemde Roemer van Toorn te citeren over MECANOO :

"MECANOO heeft een subtiele doelmatigheid ontketend, gericht op een stedelijke continuïteit en het propageren van een moderne esthetiek. Het is een functionalisme dat fijnzinnig inspeelt op de behoeften van een sociaal-demokratische samenleving. Buiten de vakmatige grenzen treedt deze architectuur absoluut niet. Oplossingen zoekt ze binnen de grenzen van de discipline. Ze draagt haar steentje bij tot het sociaal democratisch functioneren van het laatkapitalisme. Het is geen kritisch geluid maar de juiste oplossing binnen de gegeven constellatie".

In de rest van het artikel wordt herhaalde malen duidelijk gemaakt dat hiermee iets laakbaar gaande is. De onderliggende verwachting bij dit geciteerde stuk, dat architecten moeten opstaan en het maatschappelijk voorheft nemen, doet denken aan colportageverhalen van sociologische snit uit de jaren '60 of verderaf, forse statements uit de jaren '20, maar zegt eigenlijk weinig over architectuur zelf.

Architectuur heeft uiteraard maatschappelijk sociale implicaties maar ook (en nogal evident)

intrinsieke architectuurimplikaties, een aspect dat in kritiek vaak handig omzeild wordt door van onderwerp te veranderen.

Zo bijvoorbeeld rust er blijkbaar een hardnekkig taboe op de simpele termen mooi, esthetiek ... (Een wellicht uit de beeldende kunst overgewaaid taboe). In de wandeling mag de gewone leek stiekem gebouwen mooi vinden, maar de 'architect' wordt niet geacht zich daarmee bezig te houden. Architectuur die te zichtbaar naar esthetiek streeft is dan ook hoogst verdacht en voor een kritiek die vooral op zoek is naar de 'verborgen dimensies' in de architectuur, niet langer interessant. Zo'n architectuur krijgt dan het meewarig intellectueel schouderklopje waarmee het 'mooie domme blondje' het ook al jaren moet stellen.

Om architect Jan Hoogstad, die niet hoog oploopt met architectuurkritici, te citeren :

"Op het aangename of welbehagen in architectuur heeft lange tijd een taboe berust en de discussie over het verschil tussen welbehagen en schoonheid is zeker niet verstomd. In de architectuur speelt dat welbehagen een niet onbelangrijke rol. Ik denk ook dat zij zich daarin onderscheidt van andere kunstvormen. Een ruimte die weldadig is door haar compositie en proportie is een hoogtepunt in de architectuur. Dit heeft weinig te maken met functionaliteit. Het verbetert de wereld ook niet. Deze vorm van schoonheid is als het mooie weer. Vrij vertaald naar Goethe, kan worden gezegd dat 'niets in het bijzonder helpt, maar alles een beetje'. Het gekke is dat juist dit aspect in de architectuur heden ten dage veelal wordt overgeslagen, vergeten wellicht". (uit Jan Hoogstad : 'Ruimte, tijd, beweging')

Grasduinend in teksten over MECANOO is het plezierig vast te stellen hoe critici het overigens volstrekt oneens zijn als het over MECANOO gaat.

Luca Garraniga in Domus januari 1993 :

"And each time their message crosses the border of disciplines"

Roemer van Toorn in ARCHIS november 1992 daarentegen :

"Buiten de vakmatige grenzen treedt deze architectuur absoluut niet".

Luca Garraniga *"Indifferent to the question of style they have spiritually cleared their minds".*

Roemer van Toorn ziet echter een truckendoos : *"De bouwdoos van MECANOO zit vol modernistische, abstracte stijlen en typologieën. Alles wat de liefde voor het moderne in vorm uitdrukt, treffen we in deze doos aan. Het is deze doos die mee op reis gaat".*

Ook Aart Oxenaar laat zich laatdunkend uit (architectuur jaarboek '91-'92) : *"Er is meer nodig dan een rijkere materiaalkeuze en wat schuiven en draaien in plattegronden en constructies om het modernisme, dat MECANOO goed beheerst, een nieuw gezicht te geven".*

Egbert Koster in 'De Architect' april 1992 over het woonhuis van Houben en van Egeraat ziet het zo :

"Houben en Van Egeraat hanteren op een uiterst vrijmoedige bijna vrijblijvende wijze de modernistische ontwerpprincipes. Eenmaal ontdaan van haar ideologische pretenties, is de moderne architectuur voor hen geworden tot een architectuurstijl als elke andere.

Houben en Van Egeraat kiezen niettemin voor de vormgevingsprincipes van de moderne beweging omdat dit voor hen anno 1992 het meest vanzelfsprekend ontwerpinstrumentarium belichaamt waarmee zij werden opgeleid en dat zij ook virtuoos weten te hanteren. Niet gehinderd door modernistische dogma's geven zij vooral een demonstratie van een van alle morele pretenties bevrijd modernistisch architectuurdroom".

Het is verbazend hoe rond MECANOO in Nederland zowel warm als koud geblazen wordt.

ARCHIPEL laat graag de groep MECANOO (die blijkbaar niet alleen fraaie architectuur maakt maar ook fraaie controverses uitlokt) graag zelf aan het woord op 14 april.

Marc Felix

HET ARCHIPEL PROGRAMMA 92-93

vr 25 SEPTEMBER

architect **PHILIPPE SAMYN** over eigen werk.

vr 16 OKTOBER

architect **W.J. NEUTELINGS (ROTTERDAM)** over eigen werk

vr 13 NOVEMBER

voordracht **JEF VAN DEN BROECK** over stedenbouwkundige projecten
"ANTWERPEN - STAD AAN DE STROOM"

zat. 14 NOVEMBER

dagtrip **ANTWERPEN - STAD AAN DE STROOM**
lokaties stedenbouwkundige projecten en recente architectuur

zat. 5 DECEMBER

BRUGGE OP NIEUWBOUW BETRAPT
een stadswandeling.

1993

vr 22 JANUARI

temaavond **RESTAURATIEPROJEKTEN**
architecten Lantsoght en Vandenabeele, Van Herck, Van Meer tonen recent werk.

vr 14 FEBRUARI

dagtrip **GERRIT RIETVELD**
rondrit woningen Rietveld en bezoek overzichtstentoonstelling Utrecht.

vr 19 FEBRUARI

temaavond **INDUSTRIEBOUW**
architecten Deceuninck en Coopman tonen recent werk.
t Leerhuys, Groeninge 35, Brugge - om 20u.30

vr 12 MAART

architectengroep **MECANOO (DELFT)** over eigen werk
t Leerhuys, Groeninge 35, Brugge - om 20u.30

vr 23 APRIL

architectengroep **ALBERTS en VAN HUUT (Amsterdam)** over eigen werk
Roels Hi Fi Wevelgem

ma 17 - ma 24 MEI

architektuurreis **DENEMARKEN**
Arthus . Jutland . Kolding . Odense . Fyn . Kopenhagen
vertrek maandagavond nachttrein / terugreis zondagavond nachttrein.
Meer info over deze reis en de mogelijkheid tot boeken wordt u zeer binnenkort
toegestuurd.

zat 12 JUNI dagtrip woningen **A. DE GEYTER**
tuinen **P. DEROOSE**